

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. Румен Илиев Марков, д.ю.н. - УНСС,

професионално направление 3.6 Право (наказателно право)

върху научни трудове за участие в

конкурс за заемане на академична длъжност

„доцент” - по професионално направление 3.6. Право (Наказателно право и Наказателно право на Европейски съюз) в Нов български университет, обявен в ДВ, бр. 83 от 2019 г.

Кандидат: д-р Ралица Светлозарова Костадинова, главен асистент в същия университет

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на Нов български университет

Д-р Ралица Светлозарова Костадинова изпълнява всички

минимални национални изисквания по чл. 2б от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и изискванията на Нов български университет за заемане на академичната длъжност „доцент”.

II. Изследователска дейност и резултати

1. Главен асистент д-р Ралица Светлозарова Костадинова е единствен участник в конкурса за доцент по наказателно право в Нов български университет. Тя представя хабилитационен труд - „Условното осъждане” (С.: изд. на НБУ, 2019 г., 280 стр.; изданието е рецензирано като монография от проф. Антон Гиргинов, д.ю.н. и проф. д-р Веселин Вучков), една студия и двадесет и шест научни статии и доклади след защитата на докторска дисертация.

2. От представените научни трудове приемам за становище монографията „Условното осъждане”, студията „Създаване на българското наказателно право в след-отоманския период”, 2015 (на английски език) и десет научни статии и доклади - № 2,3,8,9,12,13,14,15,18,22 от списъка на публикациите след защитата на докторска дисертация. Останалите статии и доклади се съдържат поначало в хабилитационния труд и издадената

дисертация „Транспортни престъпления” (С.: Сиела, 2012), съответно преработени и допълнени.

3. Д-р Костадинова отлично познава вътрешната и международната законодателна уредба и правото на Европейския съюз в областта на условното осъждане, застъпените становища в теорията и съдебната практика. На тази основа успява да изгради правилна и логична структура на хабилитационния труд, която цялостно обхваща темата. Печатното издание е в обем 280 страници, включително 7 приложения, списък на цитираната литература, резюме и съдържание на английски език. Съдържанието е организирано в увод, четири глави и заключение.

В глава първа се разглежда възникването и историческото развитие на института на условното осъждане в Европа и България, както и неговата правна същност. Условното осъждане се разбира като отлагане по решение на съда на изпълнението на целия размер на наложеното наказание лишаване от свобода и поставяне на осъденото лице в режим на условно осъждане или на изпитание за времето на изпитателния срок. В главата е направена и съпоставка с други сходни правни институти.

В глава втора се изясняват предпоставките за прилагане на института на условното осъждане. Те са анализирани не само според действащото българско наказателно право, но и в историко-правен и сравнителноправен аспект.

В глава трета се извежда понятието „режим на условно осъждане”. Смята се, че неговото съдържание включва специфични права и задължения на осъденото лице и на държавата, които възникват от съдебния акт, с който се постановява условното осъждане. Правоотношението по изпълнение на режима се третира като акцесорно спрямо наказателноправното отношение, възникнало от извършеното престъпление. Последователно се изследват възможните хипотези на развитие на специфичното правоотношение в зависимост от спазването или нарушаването на режима на условно осъждане.

Глава четвърта посветена на трансфера на пробационни мерки по време на условно осъждане в Европейския съюз.

4. По своя обем, структура, съдържание, както и с оглед на интерпретираната съдебна практика, дълбочината на научните анализи и изводи и приведената аргументация, хабилитационният труд напълно отговаря на изискванията като монографично изследване.

Темата е разработена на високо научно ниво. Използвайки творчески достиженията на наказателноправната наука и богатството на съдебната практика кандидатът привежда убедителна аргументация в подкрепа на застъпените становища и за оборване на критикуваните мнения при коректен тон на научната полемика. Многобройните сравнителноправни и правноисторически екскурси не са самоцелни. Те са удачно използвани за успешната реализация на поставената цел - комплексното изследване на теоретическите и практическите въпроси, свързани с условното осъждане. Работата е написана ясно и увлекателно.

5. Хабилизационният труд е първото в българската наказателноправна теория цялостно и системно изследване на института на условното осъждане като специфичен наказателноправен способ за постигане на целите на наказанието и защитата на обществото от престъпни посегателства, със следните научни приноси:

а) пълното и задълбочено изследване на историческото развитие на института на условното осъждане у нас и в Европа с удачни сравнителноправни екскурси;

б) прецизното отграничаване на института на условното осъждане от сходните наказателноправни институти и съпоставката между тях;

в) детайлният анализ на предпоставките за постановяване и основанията за отмяна на условното освобождаване от изтърпяване на наложеното наказание;

г) въвеждането на новото понятие „режим на условно осъждане” и разкриването на свързаното с режима „правоотношение по изпълнение на условно осъждане”;

д) изясняването на основните характеристики на изпитателния срок;

е) доказването на възможността държавата на осъденото лице да изпълни съдебен акт на друга държава - членка на ЕС за условно осъждане с наложени пробационни мерки, и въвеждането на понятието „трансфер на пробационни мерки”;

ж) основателните конкретни предложения за промени в НК. Убедително се обосновават предложенията *de lege ferenda* за изменение на разпоредбите на чл. 1, ал. 2, 43б, т. 2 и 67, ал. 3 НК, както отмяната на чл. 383, ал. 4 НПК и допълнението на чл. 68, ал. 2 НК.

6. Както към всяко друго, и към настоящето изследване могат да бъдат отправени и някои критични бележки, които евентуално да способстват за подобряването на бъдещата работа по темата, ако бъдат приети от автора.

Правната същност на института на условното осъждане се разбира като „отлагане на изпълнението на наложеното наказание”. Но „отлагането” има поначало временен характер и означава едно само временно отсрочване на изпълнението на наказанието. Така от една страна се акцентира върху очакването за едва ли не неминуемо нарушаване на режима на условното осъждане, и от друга - се внася вътрешно противоречие в института, доколкото прогнозата на съда и преследваните от законодателя цели са за тъкмо обратното поведение на въздържане от престъпление. Струва ми се, че адекватното отражение на същността на института е в определението „условно освобождаване от изпълнение на наложеното наказание”, което обхваща и двата основни алтернативни варианти на поведение, и кореспондира на наименованието на глава VII от общата част на НК.

Пресилено и необосновано е схващането за нормите на института на условното осъждане като поощрителни норми. Без изобщо да навлизам в проблема, тук само ще отбележа, че условното осъждане наистина „стимулира последващо правомерно поведение на дееца” (с. 69), но чрез заплахата от реално изпълнение на наложеното наказание. Мотивиращото действие на института на условното осъждане е сходно с класическото общопревентивно действие на наказателния закон, основано на страха от предвиденото в нормите на особената част наказание, с което институтът взаимодейства. И ако може да се говори, макар и съвсем условно за „поощрение”, то настъпва едва след прекратяването на действието на института, и то не само заради положителното последващо поведение, но и заради изтичането на изпитателния срок.

Неточно се твърди, че „отлагане” „означава невъзможност за привеждане в изпълнение на наложеното наказание” (с. 63,66, 69 и др.). Всъщност „възможността” за изпълнение на наказанието съществува (с. 70), и тъкмо тя стои в основата на стимулиращото действие на института, но нейната реализация или превръщането и в „действителност” е поставена под отлагателното условие на извършено престъпление, или друго нарушаване на режима. „Невъзможността” настъпва едва след изтичането на изпитателния срок.

Излишна, и като че ли неуместна, е многократната употреба на „ревокира” и производните.

Накрая, още веднъж искам да отбележа, че направените критични бележки не могат по никакъв начин да променят отличното впечатление от хабилитационния труд и високата оценка, която заслужава.

7. Научната продукция, извън хабилитационния труд, приета за становище - студия и десет статии и научни доклади, сочи на разностранните научни интереси на д-р Костадинова - наказателна политика, понятието „значителни имуществени вреди”, българското обичайно наказателно право, наказателното правораздаване през погледа на медиите, наказателноправната защита на националната сигурност, противодействието на тероризма и др. Тези научни постижения затвърждават впечатлението за извоювано достойно място на д-р Костадинова в българската наказателноправна наука.

III. Учебна и преподавателска дейност

1. Д-р Костадинова преподава наказателноправни науки от 2001г. От 2004 е избрана за старши асистент, а от 2012 - за главен асистент.

Прави впечатление големия брой нови курсове в НБУ, при това по различни учебни дисциплини, които кандидатът разработва и преподава, между които и развито обучение в Мудъл (LAWN705 Упражнения по наказателно право).

Главен асистент Костадинова работи активно със студентите. Ръководи кръжока по наказателно право от март 2019 г. Треньор е на двата отбора на НБУ за Национално състезание за решаване на наказателноправни казуси през 2018 и 2019 г.

Средната оценка от анкетите за удовлетвореност на студентите е 4.55.

IV. Административна и обществена дейност

1. През периода 2004-2013 г. д-р Костадинова е директор на програма „Право”.

2. Участва в работните групи по акредитация на Докторската програма Наказателно право в НБУ през 2009 и 2015 г.

3. Главен редактор е на Юридическо списание на Нов български университет (Law Journal of NBU) - от 2018 г.

Член е на редакционната колегия на „Studies in the field of law and politics. Miscellanies“, издание на Факултета по право, администрация и икономика на Kujawy and Pomorze University in Bydgoszcz - от 2017 г.

4. Член е на Българска асоциация по криминология и на Международната асоциация по наказателно право.

5. Главен сътрудник е в Комисията за контрол над службите за сигурност, прилагането и използването на специалните разузнавателни средства и достъпа до данните по Закона за електронните съобщения към Народното събрание.

Въз основа на горното мога убедено да дам следното

З А К Л Ю Ч Е Н И Е

Кандидатът отговаря на всички условия за заемане на академичната длъжност „доцент”, предвидени в чл. 24 от Закона за развитие на академичния състав в Република България и чл. 53 от Правилника за неговото прилагане. Поради това и с оглед на цялостната оценка на неговата научно-изследователска и преподавателска дейност, и на основание чл. 26, ал. 3 от същия закон, давам **положителна оценка** на академичната дейност на кандидата на **д-р Ралица Светлозарова Костадинова** и правя **предложение за допускането ѝ до избор** от Академичния съвет на Нов български университет за заемане на академична длъжност „доцент” по професионално направление 3.6. Право (Наказателно право и Наказателно право на Европейски съюз) в Нов български университет.

03. 02. 2020 г.

Дал становище:

(проф. Р. Марков, д.ю.н.)